

КАЛЫХАНКІ

* * *

Ходзіць коцік па палях,
Носіць сон у кашалях.
Ходзіць коцік па капусце,
Носіць сон у белай хусце.
Бабка коціка дагнала,
Сон для дзетачак забрала.
А ты, коця, вон, вон,
А на дзетак — сон, сон.

* * *

Баю-баінку-баю,¹
Не лажыся на краю.
Не лажыся на краёк,
Прыйдзе шэранькі ваўчок.
Прыйдзе шэранькі ваўчок,
Ён ухопіць за бачок.
А ён ухопіць за бачок
І зацягне ў лясок...

1. Хто звычайна выконваў калыханкі і для чаго? Як гэтыя песні характарызуюць саміх спявачак?
2. Чаму ў песнях-калыханках ужываюцца ласкавыя словы? Назавіце гэтыя словы.

¹ Кожны першы радок паўтараецца двойчы.

У свеце прыгожага

1. Разгледзьце рэпрадукцыю карціны мастака Андрэя Шышкіна «Калыханка».

2. Адкажыце на пытанні.

- 1) Каго вы бачыце на карціне?
- 2) Па чым вы здагадаліся, што гэта жанчына-маці?
- 3) Чаму, на вашу думку, мастак намалюваў на каленях жанчыны кацяня?
- 4) Які час сутак адлюстраваны на палатне? Дакажыце.
- 5) Што за прадметы знаходзяцца каля акна? Для чаго выкарыстоўвалі людзі прасніцу?
- 6) Які настрой выклікала ў вас карціна Андрэя Шышкіна «Калыханка»? Чаму?

Забайлянкi-пацешкi — гэта невялікія вершы, якімі матулі ці бабулі звычайна супакойвалі або цешылі малых дзяцей.

ЗАБАЎЛЯНКІ-ПАЦЕШКІ

* * *

Кую, кую ножку,
Паеду ў дарожку.
Дарожка крывая,
Кабылка сляпая.
Зачапiлася за пень,
Прастаяла цэлы дзень.

Ягорачка

Горкай, горкай, горачкай
Iшоў малы Ягорачка.
Ваўкоў не баяўся,
Страхаў не пужаўся.
Выразаў Ягорачка
Дудачку-свісцёлачку,
I свiстаў ён птушачкай,
Птушачкай-пяюшачкай.

ГЕНАДЗЬ АЎЛАСЕНКА

Чыя мама лепшая?

Адвечоркам мы гулялі
І аб мамах размаўлялі...
— У мяне, — прамовіў Пеця, —
Мама — лепшая на свеце!
Усміхнуўся Толя: — Не!
Мама лепшая ў мяне!
— У мяне! — сказала Поля. —
Бо яна працуе ў школе!
— Ну, дык што з таго, што ў школе! —
Запярэчыў Полі Коля. —
А мая — кіруе крамай!
— А мая працуе... мамай,
І цяпер з сястрычкай дома... —
Прашаптала ціха Тома.
— А мая, — сказала Ната, —
І за маму, і за тату!
Пэўна ж, мамачка мая
Лепей вашых удвая!

Не згадзіўся з гэтым Пеця...
Пачалі спрацацца дзеці:
Коля — з Полей,
Пеця — з Натай...
Ну а я
Пайшоў дахаты.

З імі я не стаў спрацацца.
І без спрэчкі ведаў я:
Калі шчыра разабрацца,
Мама лепшая — мая!

1. Пра каго дзедзі вялі размову? Чаму яны спрачаліся?
2. Якімі фактамі кожны з дзяцей даводзіў важнасць сваіх мам? Прачытайце адпаведныя словы.
3. Як вы разумееце думку, выказаную ў апошнім чатырохрадкоўі верша? Ці згодны вы з ёй? Чаму?
4. Падрыхтуйце выразнае чытанне твора па ролях.

Давайце абмяркуем. Уявіце, што падобная спрэчка, як і ў герояў верша, адбылася паміж вашымі сябрамі. Як вы спыніце такую гаворку і якімі словамі супакоіце сяброў?

ПРАВЕРЦЕ СЯБЕ

Ведаю...

1. Пазнайце герояў твораў па апісаннях. З якіх яны твораў?

а) «Дзед зачарпнуў поўную лыжку капусты... Усе заўважылі, што і ў дзеда, як і ў Янкі, пачырванелі вочы, нібы ў іх нехта запаліў агеньчыкі. Мы з напружаннем чакалі, чым закончыцца гэты незвычайны паядынак...»;

б) «Жыў у аднаго чалавека сын. Вялікі ўжо вырас, а ніколі бацьку бацькам не называў»;

в) «І я бадай палюбіў сваё пастухоўства. Адзіноцтва палюбіў. І кароў, цёлак, бычкоў палюбіў. Яны зрабіліся маімі сябрамі».

2. У якім творы гэтага раздзела:

а) казачнік асуджае такую адмоўную рысу характару людзей, як зайздрасць;

б) казачнік павучае слухацца і паважаць сваіх бацькоў;

в) паэт сцвярджае, што для кожнага дзіцяці яго мама лепшая.

3. Разгледзьце ілюстрацыі. Пазнайце дзейных асоб, якія адлюстраваны. З якіх яны твораў?

4. Вызначце дзейных асоб у казках «Недалікатны сын» і «Зайздросны дзядзька», у апавяданнях «Лыжкай па лбе» Івана Муравейкі і «Пастух» Івана Шамякіна.

Разумею, магу растлумачыць...

1. Якія творы з гэтага раздзела вам найбольш спадабаліся? Чаму?

2. Пры чытанні якіх вершаў, апавяданняў вам было і смешна, і радасна? Чаму?

3. Чаму патрэбна з павагай і любоўю адносіцца да сваіх родзічаў?